AARHUS KOMMUNE

KULTUR & SUNDHED

En fælles plan for Aarhus

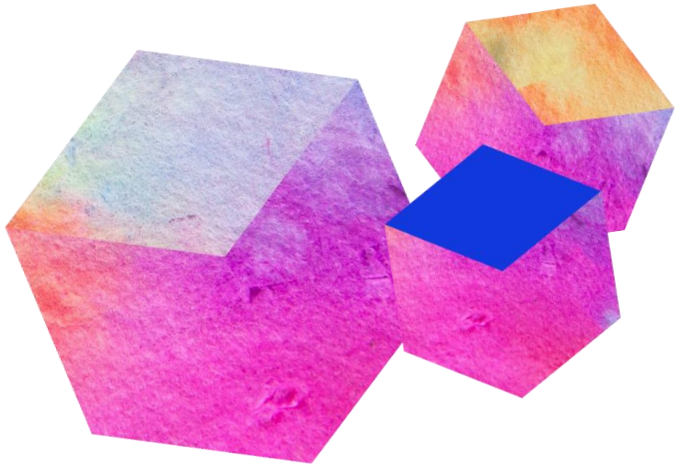

Kultur & Sundhed. En fælles plan for Aarhus.
Udgiver: Aarhus Kommune, Sundhed og Omsorg og Kultur og Borgerservice,
Rådhuspladsen 2, 8000 Aarhus C.
Kontakt: kulturogsundhed@aarhus.dk
Fakta og statistikker: WHO; *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping report (2019).* Knocks; *En systematisk gennemgang af den internationale litteratur om Kultur og Sundhed (2017).*

Juni 2020.

Kultur og sundhed går hånd i hånd

De fleste af os kender den opløftende følelse ved at lytte til musik. Eller roen ved selv at fordybe sig i en kreative proces som at male, skrive eller spille et instrument. Mange af os føler også en samhørighed og glæde ved at indgå i et fællesskab omkring sang, skønlitteratur eller andre kulturaktiviteter.

Kunst og kultur rører noget i os som mennesker.
Vi behøver ikke videnskaben til at forklare os, at det skaber liv, relationer og velvære – det kan vi mærke. Alligevel bør vi lytte til forskningen på området, der viser de mange positive effekter ved at anvende kunst og kultur til at fremme sundhed og trivsel, såvel som til behandling og rehabilitering.

Derfor har vi brug for en Kultur & Sundhedsplan. Selvom den er den første af sin slags i Aarhus, findes der allerede en lang række initiativer, der kobler kunst og kultur med sundhed.

Kultur & Sundhedsplanen står på arven efter Aarhus Europæisk Kulturhovedstad 2017, der viste, at kunst og kultur spiller en central rolle i at løse udfordringer i velfærden.

Mange af byens aktører har bidraget med deres projekter til en kortlægning over eksisterende initiativer i kultur og sundhedsfeltet i Aarhus, og det vil vi takke jer for.

Kortlægningen og det voksende vidensgrundlag synliggør det mulighedsrum, vi står overfor: *at kunst og kultur kan være med til at formgive velfærden på helt nye måder.*
Når vi rykker sammen om kultur og sundhed, står vi altså hverken alene eller i et nyt felt.

Med Kultur & Sundhedsplanen samler vi byens kræfter i et samarbejde mellem Sundhed og Omsorg, Kultur og Borgerservice og de aarhusianske aktører. Sammen skal vi drive bevægelsen frem ved at samle og styrke de eksisterende aktiviteter i en fælles plan, der samtidig skaber nye initiativer og ny viden indenfor feltet, så endnu flere borgere kan opleve de sundhedsmæssige effekter ved kunst og kultur.

Til alle, der har bidraget, vil vi gerne sige en stor tak. Tak, fordi I har delt jeres flotte arbejde. I viser os, at vi i Aarhus allerede har gode styrkepositioner og et momentum til at udvikle kultur og sundhedsfeltet sammen.

Det glæder vi os til at gøre sammen med jer!

Rabih Azad-Ahmad
Rådmand for
Kultur og Borgerservice

Jette Skive
Rådmand for
Sundhed og Omsorg

Vision og formål

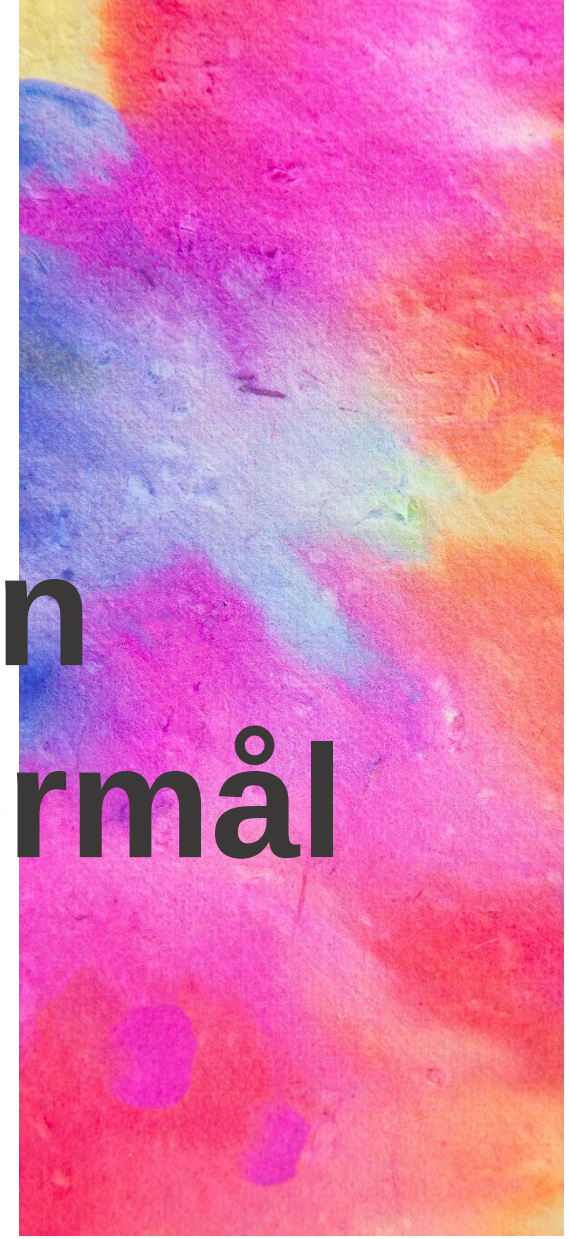

Aarhus har et solidt fundament for at arbejde med kultur og sundhed.

Aarhus er en by med et professionelt og stærkt kulturliv, et solidt medborgerskab, et mangfoldigt foreningsliv samt et stærkt erhvervsliv og uddannelses- og vækstmiljø. Det giver et unikt udgangspunkt for at understøtte og udvikle styrkepositionerne mellem kultur og sundhed i Aarhus.

Både national og international forskning viser, at der er meget at hente i krydsfeltet mellem kultur og sundhed, og der er derfor gode argumenter for at tænke kunst- og kulturaktiviteter ind i velfærdsopgaverne. Der er gode erfaringer at stå på, og mange aktører arbejder allerede i feltet.

Kunst og kultur er essentielle elementer i det gode liv.

Formålet med en Kultur & Sundhedsplan er, at vi i højere grad integrerer kunst og kultur i initiativer, der fremmer sundhed og trivsel for aarhusianerne.

Aarhus Kommunes Sundhedspolitik og Kulturpolitik danner rammen for Kultur & Sundhedsplanen, som forgrener sig på tværs af velfærdsområder.

Kultur og sundhedsfeltet – en rammesætning

Efter internationalt forbillede fokuserer Kultur & Sundhedsplanen særligt på kunstformernes anvendelse indenfor **to brede temaer:**

Temaerne vil naturligt overlappe, men opdelingen skal synliggøre, at indsatser med kunst og kultur opererer i begge felter.

Mens der både er tradition for og erfaring med at integrere kulturen i en sundhedsfremme- og forebyggelseskontekst, så bevæger anvendelsen af kultur i en rehabiliterings- og behandlingskontekst sig på mere ubetrådt land.

Det kalder på forskellige tilgange, og det er den hensyntagen, der er drivkraft bag de enkelte initiativer i Kultur & Sundhedsplanen.

Performance
Musik, dans, teater, sang m.m.

Billedkunst, design og håndværk

Litteratur

Kulturoplevelse
Museumsbesøg, koncerter, teater m.m.

Online, digital og elektronisk kunst

En bevægelse vi skaber sammen

Som et led i udarbejdelsen af planen har kulturaktører, velfærdsaktører, erhvervsliv, foreninger og uddannelses- og vidensinstitutioner budt ind med de kultur- og sundhedsinitiativer, de hver især arbejder med.

Kortlægningen bekræfter en øget tendens til, at kulturområdet bringer nye løsningsmuligheder på bordet, mens velfærdsområder rækker en inviterende hånd ud i jagten på nye løsninger, der skaber værdi for og med borgerne.

Samtidig står Kultur & Sundhedsplanen på et voksende vidensfundament og bagvedliggende internationale anbefalinger fra Verdenssundhedsorganisation (WHO).

Arbejdet med kultur og sundhed er en bevægelse, vi skaber sammen, og Kultur & Sundhedsplanen skal derfor ses som en ramme for, at vi i fællesskab udvikler, afprøver og definerer feltet.

AMSTERDAM
500 ml
200ml
Free
FLOW FORMULA
ACRYLIC

Den samlede plan

Det gode samarbejde på tværs er en forudsætning for at etablere og styrke kultur og sundhedsfeltet.

Kultur og sundhedsfeltet er spirende i den forstand, at der først inden for de seneste år er sat fokus på at dokumentere, samle og sprede viden om kulturens sundhedsfremmende potentiale og relevans i velfærden.

Det øgede fokus er gået hånd i hånd med, at flere og flere indsatser med brugen af kultur afprøves, også i Danmark og Aarhus – det skal vi understøtte.

For at opbygge et stærkt kultur- og sundhedsfelt arbejder vi med **tre overordnede spor**:

1

Viden, erfaringer og netværk

2

Nye samarbejds-modeller og praksis på tværs

3

Udvikling af nye velfærds-løsninger

1

Viden, erfaringer og netværk

Udvikling og udbredelse af nye initiativer skal baseres på viden om, hvad der virker, og vi skal bruge erfaringer fra andre kommuner, lande og domæner.

Det handler om at gøre eksisterende viden tilgængelig, og om at udbrede erfaringer.

Vi vil inspirere til brugen af kunst og kultur gennem viden*deling* og på samme tid understøtte og bidrage til videns*opbygning.*

Vi anbefaler derfor, at:

- Aarhus Kommune indgår i **partnerskaber og netværk om videndeling.** Herunder afsøger muligheden for at indgå i internationale sammenhænge såsom **EU-baserede vidensnetværk.**
- **Arbejde med en kommunikationsstrategi for at understøtte videndeling om gevinster ved kulturdeltagelse**. En del af strategien indarbejdes i den borgerrettede sundhedskommunikation.
- **Aarhus Kommune prioriterer evaluering og følgeforskning på kultur og sundhedsinitiativer** med henblik på at opbygge viden om samfundsmæssige gevinster. Dette indbefatter også viden, der målrettet kan indgå i langsigtede investeringsmodeller på området, som også understøtter et aktivt og værdiskabende kulturmiljø.

2

Nye samarbejdsmodeller og praksis på tværs

Det er afgørende for udviklingen af kultur og sundhedsfeltet, at vi udvikler modeller, der styrker tværdisciplinære partnerskaber.

En fælles praksis mellem kultur og sundhed kalder på en fælles indsats, der både står på og fordrer fællesinteresser.

Derudover skal vi arbejde strategisk med, hvordan prøvehandlinger og projekter med gode resultater kan videreføres til implementering og drift.

Alt sammen med målet om at integrere kultur og sundhed i praksis.

Vi anbefaler derfor, at:

- **Udvikle en fælles model med økonomiske og organisatoriske strukturer,** der tydeliggør, at der er tale om en samproduktion og ikke et ydelses-/modtagerforhold. Det kalder på nye praksisfællesskaber mellem social- og sundhedsfaglige og kulturfaglige aktører. Det sker gennem samfinansiering og fælles ejerskab.

- **Arbejde med en målrettet brobygning fra kommunale tilbud til særligt tilrettelagte kulturforløb**, såvel som gængse kulturtilbud i byen. Som en del af initiativet afprøves henvisningsprocedurer med inspiration fra ’kultur på recept’.

- **Øge tilgængeligheden** af kultur og sundhedsinitiativer for alle. Lige deltagelse for alle kræver ulige og mangfoldige indsatser.

- **Understøtte en målrettet implementering og langsigtet udbredelse** af de kulturinterventioner, der er velunderbyggede af forskningen, så kunst og kultur bliver en integreret del af velfærdsydelserne. Det gælder fx musikterapi i demenspleje.

- Arbejde med et **kompetencespor** mellem velfærd og kultur.

3

Udvikling af nye velfærdsløsninger

I Aarhus findes der allerede en lang række projekter og indsatser, hvor byens aktører skaber velfærd for borgerne med kunst & kultur*.

Der er både initiativer, hvor kunst & kultur kan øge velfærden for den brede befolkning, men også målrettede indsatser til eksempelvis børn med autisme, demensramte, ensomme borgere eller borgere med psykisk sårbarhed.

Byens brede aktørfelt afspejler en samarbejdsvillighed, der samtidig er grobund for at afprøve nye, innovative koblinger mellem kultur og sundhed.

Det potentiale vil vi understøtte ved at udvikle og afprøve nye velfærdsløsninger til borgerne med afsæt i kunst & kultur.

Vi anbefaler derfor, at:

- **Investere målrettet i den eksisterende bevægelse og det lokale engagement**, der udvikler og afprøver målrettede kultur- og sundhedsinitiativer til borgerne.
- **Afprøve kulturens virke på tre udvalgte velfærdsområder.** Områderne repræsenterer temaer med stor samfundsmæssig relevans, hvor en målrettet brug af kunst og kultur har et særligt potentiale i at skabe værdi for borgerne:

  # Børn og Unge

  # Rehabilitering

  # Beskæftigelse

*Eksempler fra Kortlægningen. Kortlægningen er en casesamling med (indtil videre) 68 projekter, der på forskellige måder anvender kunst og kultur i en velfærdssammenhæng. Kortlægningen udkommer som en publikation, man kan gå på opdagelse i og lade sig inspirere af.